

УДК 378.018.8:377.011.3-051]:664]:613

**КОЧУБЕЙ Тетяна Дмитрівна** –  
доктор педагогічних наук,

професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини  
e-mail: udpu\_tania@ukr.net

**ЛЮЛЬЧЕНКО Вячеслав Григорович** –

викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін,  
охорони праці та безпеки життєдіяльності  
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини  
e-mail: agh-1@ukr.net

### КРИТЕРІЙ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА-ПЕДАГОГА ХАРЧОВОГО ПРОФІЛЮ

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Сучасна система професійно-технічної освіти харчової галузі повинна задовольняти потреби держави, тобто здійснювати підготовку висококваліфікованих кадрів робітничих професій харчової галузі. Заклади вищої освіти здійснюють підготовку сучасних інженерів-педагогів харчового профілю для забезпечення навчально-виробничого процесу закладів професійно-технічної освіти. Професійна підготовка інженера-педагога харчового профілю передбачає формування професійно-педагогічних та професійно-технічних якостей з акцентом на проблемі по збереженню здоров'я та життя як власного так і оточуючих. Даний початковий процес передбачає формування певних фахових компетентностей, для цілкомітної готовності до професійної діяльності та застосування санітарно-гігієнічних вимог, як елемент системи здоров'язбереження. Санітарно-гігієнічна компетентність майбутнього інженера-педагога харчового профілю в професійній діяльності пов'язано із збереженням здоров'я та життя людини, а застосування санітарно-гігієнічної компетентності інженером-педагогом стане значним фактором у запобіганні негативних впливів педагогічного та виробничого процесу, що буде запорукою збереження здоров'я учнів закладів професійно-технічної освіти. Визначення рівня готовності інженера-педагога харчового профілю до використання професійної санітарно-гігієнічної компетентності у власній професійній діяльності вимагає уточнення відповідних критеріїв та показників.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Ряд наукових досліджень направлених на проведення діагностики з визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутнього інженера-педагога (С. В. Гончаренко, К. М. Дурай-Новакова, В. В. Кабак, І. Є. Каньковський, С. В. Кульневич, О. А. Макаренко,

Д. Є. Ступак, С. І. Ткачук) та інженера-педагога харчового профілю (Г. П. Грохова, О. Ф. Євсюков, І. А. Філімонова).

Виділення не вирішених раніше частин проблеми. Здійсненні дослідження у пошуку вирішення проблем формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності майбутнього інженера-педагога харчового профілю є незначні та нечисельні (Т. Б. Гуменюк, Н. М. Зубар, А. М. Сук). Крім того, дослідження були направлені на визначення саме професійної готовності інженера-педагога харчового профілю.

**Мета статті** полягає у встановленні та обґрунтуванні критеріїв, показників та рівнів сформованості професійної санітарно-гігієнічної компетентності майбутнього інженера-педагога харчового профілю в процесі підготовки в закладах вищої освіти.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Для визначення рівня готовності майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти, необхідно розробити та обґрунтувати основні критерії та їх показники сформованості досліджуваної якості. Адже, рівень знань дозволяє визначити готовність інженера-педагога харчового профілю до здійснення своїх обов'язків в процесі професійної діяльності.

Дефініція поняття критерій (criterion – засіб судження) – це ознака, на підставі якої здійснюється оцінювання, означення або класифікація певних об'єктів. При цьому під ознакою розуміють зовнішній прояв властивостей, за якими її можна впізнати, визначити або описати [2], а показник – певна характеристика, що дозволяє судити про зміни, що відбуваються [8]. Показники фіксують певний стан або рівень розвитку реальності, що досліджується, відповідно до нашого дослідження, формування професійної компетентності викладача безпеки життєдіяльності та охорони праці, за

визначеним критерієм. А поняття «рівень» розуміють, як ступінь, що характеризує якість, величину розвитку чогось [1]. Вибір критерію відбувався враховуючи певні вимоги, що критерії повинні бути об'єктивними, повинні передбачати основні моменти дослідження, охоплювати всі сторони явища, формулювання повинно бути коротким та чітким та здійснювати вимірювання достовірної інформації [10].

Для проведення повноцінного дослідження необхідно враховувати визначені наукою ознаки, за якими формуються критерії, як об'єктивність, що передбачає оцінку досліджуваних ознак однозначно не допускаючи спірних оцінок різними експертами. Критерій включає адекватність, валідність для оцінки того, що експерту необхідно оцінити, а також повинний бути нейтральним, щодо аналізування явищ і процесів [8]. Наукова література окреслює загальні вимоги до встановлення і охарактеризування критеріїв, що передбачають відображення основних закономірностей функціонування і розвитку аналізованих явищ. Використовуючи критерії встановлюється зв'язок між усіма компонентами аналізованого явища, а показники розкривають критерії, що створює можливість судити про більший або менший ступінь вираженості. Критерії покликані для висвітлення динаміки вимірюваної якості в часі та просторі, а якісні показники вступають в єдність з кількісними з доповненням один одного. Тому, система показників розкриває критерії для відслідковування змін за яких буде виявлений рівень та ступень успішності навчального процесу [8].

Проведений аналіз наукової літератури вказав на існування різних підходів та поглядів щодо вибору критеріїв встановлення готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності. Так науковець О. А. Макаренко для визначення готовності майбутнього інженера-педагога до професійної діяльності застосовує мотиваційний, особистісний, вольовий та операційний компоненти. [11]. Дослідник Д. Є. Ступак у встановленні рівня професійної готовності інженера-педагога до здійснення своїх професійних обов'язків використовує особистісно-ціннісний, змістово-процесуальний та рефлексивний компоненти [14]. Науковець К. М. Дурай-Новакова у структурі професійної готовності розрізняє мотиваційний, емоційно-вольовий, операційно-дієвий, орієнтаційно-пізнавальний та настановчо-поведінковий компоненти [4]. Дослідник В. В. Кабак виокремив наступні компоненти готовності фахівців інженерно-педагогічного напрямку, це інженерний,

педагогічний, потребнісно-мотиваційний, організаційно-комунікативний, пізнавальний (когнітивний) та етично-орієнтаційний [7]. На думку науковця І. Є. Каньковського професійну діяльність майбутнього інженера-педагога необхідно здійснювати на основі системно-синергетичного, діяльнісного, особистісного, конструктивістського та інтегративного підходів. Науковець А. Т. Маленко серед важливих функцій інженера-педагога вказує на конструктивні, комунікативні, проектувальні та гностичні [12]. У дослідженні Д. Є. Ступак вказує на компоненти професійної діяльності як професійні, особистісно-ціннісні, змістово-процесуальні та рефлексивні [14].

Наступним етапом є виокремлення критеріїв, що визначають саме професійну діяльність майбутнього інженера-педагога харчового профілю. Так, дослідник І. А. Філімонова визначила три основні критерії професійної компетентності майбутніх фахівців-технологів у галузі харчових технологій, це мотиваційно-ціннісний, гностично-діяльнісний, особистісно-рефлексивний. Науковець Г. П. Грохова дотримується позиції, що для визначення готовності вказаної діяльності, потрібно застосувати мотиваційно-ціннісні, когнітивно-процесуальні та рефлексивно-контролюючі компоненти [3]. дослідник О. Ф. Євсюков застосовує мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний та професійно-особистісний критерій [5].

Особлива увага нашого дослідження приділяється саме підбору конкретних критеріїв, що допоможуть визначити рівень санітарно-гігієнічної компетентності майбутнього інженера-педагога харчового профілю. Нам імпонує погляд дослідника А. М. Сук що застосовує три основних компоненти це когнітивний, мотиваційно-оцінний компонент та діяльнісний [15]. Отже здійснивши даний аналіз нам вдалось виділити три основні критерії визначення рівня готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти це когнітивний критерій, що передбачає визначення рівня сформованих санітарно-гігієнічних знань. Наступний критерій мотиваційний – передбачає встановлення рівня мотивації інженера-педагога харчового профілю до збереження здоров'я, як власного так і оточуючих. Третій критерій, діяльнісний – передбачає визначення рівня умінь інженера-педагога харчового профілю здійснювати формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти.

Означенні критерії професійної санітарно-гігієнічної компетентності

майбутнього інженера-педагога харчового профілю враховують, що компетентний майбутній інженер-педагог харчового профілю повинен мати систему санітарно-гігієнічних знань, що залежить від рівня теоретичної і практичної підготовки професійної діяльності для ефективного виконання професійних обов'язків. Тому, когнітивний критерій характеризує сукупність санітарно-гігієнічних знань у професійній діяльності та особливості формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти.

*Когнітивний критерій професійної санітарно-гігієнічної компетентності* майбутнього інженера-педагога харчового профілю формується під час теоретичної і практичної підготовки. Професійні знання інженер-педагога харчової галузі гуртуються на сукупності емпіричних і теоретичних знань. Дані знання розділені на кілька груп це цінісно-світоглядні знання, соціально-економічні правові знання, інформаційно-комунікативні та загальнонаукові [13]. Санітарно-гігієнічна складова передбачає знання з організації й регулювання життєзберігаючої та здоров'язберігаючої діяльності, із збереження фізичного, соціального, психічного і духовного здоров'я як власного так і оточуючих, знання для здійснення безпечної діяльності, знання з культури екологічного мислення та світогляду, знання з рухової активності та фізичної культури із загартуванням, знання про дотримання режиму дня, знання з нормалізації гігієни розумової роботи та гігієни трудового навчання, знання про дотримання громадської і особистої гігієни та гігієни харчування, знання про профілактичні заходи для попередження інфекційних захворювань та отруєнь, знання про профілактику травматизму та дотримання правил техніки безпеки, знання про статеве виховання та запобігання формуванню шкідливих звичок [13].

Отже, враховуючи вище викладене ми вважаємо, що формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності в майбутнього інженера-педагога харчової галузі буде ефективним за умови опанування значної кількості педагогічних, гігієнічних та фізично-гігієнічних знань.

Відповідно основними показниками когнітивного критерію професійної санітарно-гігієнічної компетентності інженера-педагога харчового профілю це є знання про основи політики держави щодо збереження здоров'я та соціально-правового захисту дитинства, знання про теорію та методику роботи із учнями закладів професійно-технічної освіти, виявлення вікових особливостей молоді, знання про методи роботи з сім'єю, викладачами, адміністрацією школи,

представниками медичних закладів та соціальними службами, знання про методи соціологічних досліджень, знання про інструментарій індивідуальної та групової роботи та педагогічного консультування.

Наступний *мотиваційний критерій* характеризує професійну спрямованість і мотивацію інженера-педагога харчового профілю до формування власної професійної санітарно-гігієнічної компетентності. Даний критерій стосується тих особистісних рис та якостей інженерів-педагогів харчового профілю, що сприяє підвищенню професійної санітарно-гігієнічної компетентності у професійно-педагогічній діяльності з самоактуалізацією і саморозвитком особистості. На думку дослідника С.С. Занюка мотивація – це елемент процесу навчання, результатом якого є навчальна діяльність, яка набуває для тих, хто навчається, конкретного змісту, при цьому формується стійкий інтерес до неї, і зовнішні задані цілі перетворюються у внутрішні потреби особистості [6, с.18].

Показники мотиваційного критерію професійної санітарно-гігієнічної компетентності інженера-педагога харчового профілю, полягають у розумінні необхідності та важливості підвищення рівня професійної санітарно-гігієнічної компетентності за рахунок процесу гігієнічного навчання і виховання, інтерес до вивчення гігієнічного будівництва і обладнання навчальних установ й закладів та піклуватися про тілесне здоров'я.

Професійна діяльність майбутнього інженера-педагога харчового профілю вимагає сформованості у нього професійних практичних умінь та навичок, які дозволяють на належному рівні виконувати професійні обов'язки. Тому на нашу думку *діяльнісний критерій* стосується саме санітарно-гігієнічних умінь та навичок необхідних для професійної діяльності майбутнього інженера-педагога харчового профілю для формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти з аналізом результатів своєї поведінки майбутнього інженера-педагога харчового профілю.

*Діяльнісний критерій* стосується умінь майбутнього інженера-педагога харчового профілю перетворювати набуті професійні санітарно-гігієнічні уміння у відповідні навички для особистого аналізу власних знань і умінь щодо здійснення формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти.

Визначені критерії та їх показники професійної санітарно-гігієнічної компетентності майбутнього інженера-педагога харчового профілю дозволяють визначити рівні готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до

професійної діяльності у процесі формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти. Враховуючи результати емпіричного дослідження, враховуючи специфіку професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів харчового профілю до професійної діяльності з формування санітарно-гігієнічної культури серед учнів закладів професійно-технічної освіти та на основі висвітлених критеріїв ми виділяємо чотири рівні узагальнених професійних умінь професійної готовності, а саме – високий (творчий), достатній (базовий), середній (функціональний) та низький (критичний) рівень. Далі подаємо якісну характеристику майбутнього інженера-педагога харчового профілю, що має відповідний рівень розвиненості професійної санітарно-гігієнічної компетентності.

*Високий (творчий) рівень.* готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури серед учнів закладів-професійно-технічної освіти характеризується наявністю усіх показників у повному обсязі, як стійкий інтерес до окресленої проблеми, високий рівень теоретичних і практичних знань, умінь, навичок з відповідною реалізацією. Відповідно мотиваційний критерій характеризується професійною мотивацією, професійною спрямованістю науково-педагогічної діяльності та професійно важливими якостями і здібностями. Відповідно до когнітивного критерію інженер-педагог володіє глибокими і системними науково-теоретичними та науково-практичними знаннями в санітарно-гігієнічній галузі. Відповідно до дієвого критерію характеризується здатністю систематично, професійно розвиватися і зростати, аналізувати власний професійний педагогічний досвід.

*Достатній (базовий) рівень.* Інженер-педагог базового рівня, звичайний, активний, впевнений та ініціативний. Володіє достатніми знаннями в санітарно-гігієнічній галузі відповідно до когнітивного критерію і високорозвинуті комунікативні здібності. Нову інформацію сприймає конструктивно. Відповідно до дієвого критерію може аналізувати професійний досвід, використовувати у професійній діяльності навички самоконтролю, саморегуляції та самооцінки.

*Середній (функціональний) рівень.* Інженеру-педагогу середнього рівня притаманна зайва й безпідставна самовпевненість, що гальмує процес його саморозвитку та самовдосконалення. Готовність до управління ризиком супроводжується діями навмання в процесі здійснення яких особистість сподівається на

ефективний результат, маючи недостатній рівень готовності до реалізації фахових компетенцій. Цінують добре продумані та обґрунтовані рішення. За якісними характеристиками мотиваційного критерію характеризуються недостатньо сформованістю мотивації до науково-педагогічної діяльності з санітарно-гігієнічної культури. Відповідно когнітивного критерію не завжди застосовує професійні знання, оскільки вони не системні. Нову інформацію сприймає пасивно. Відповідно до дієвого критерію почуваються невпевнено у ситуаціях, що сприяють професійному саморозвитку та самоаналізу утруднень навчання і практичної діяльності.

*Низький (критичний) рівень.* Інженер-педагог байдуже, незацікавлено, а в деяких випадках і негативне ставлення до формування санітарно-гігієнічної культури. Науково-теоретичні та науково-практичні знання є поверхневими та безсистемними. Нову інформацію сприймає неохоче, досить часто байдуже. Не здатний до самоосвіти, самовиховання, що пояснюється відсутністю мотивації професійно розвиватись, працювати за професією в майбутньому та демотивацією здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах професійно-технічної освіти. Не здатний до самоаналізу утруднень, саморегуляції у процесі навчання.

**Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку.** Результат здійсненого нами дослідження та аналіз наукової літератури показав, що сучасна підготовка майбутнього інженера-педагога харчового профілю передбачає формування професійної санітарно-гігієнічної компетентності, яку можна чітко оцінити за трьома критеріями, що характеризують її структурні компоненти, зокрема когнітивний, мотиваційний та діяльнісний. Застосування вказаних критеріїв дозволяє охарактеризувати чотири рівні готовності майбутнього інженера-педагога харчового профілю до формування санітарно-гігієнічної культури в учнів закладів професійно-технічної освіти це високий (творчий), достатній (базовий), середній (функціональний) та низький (критичний) рівень.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728с.; Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко; [гол. ред. С. Головка]. – Київ: Либідь, 1997. – 373с.
2. Грохова Г. П. Формування рекреативної культури майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук.– Харків, 2011. – 321 с.

3. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: автореф. дис. на сискание уч степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 «Общая педогогика и история педагогики» / К. М. Дурай-Новакова. – М., 1983. – 32 с.

4. Євсюков О. Ф. Вплив навчальної діяльності на формування професійної компетентності студентів інженерно-педагогічних вищих навчальних закладів / О. Ф. Євсюков // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2011. – № 2. – С. 23–29.

5. Занюк С. С. Психологія мотивації: навч. посіб. / С. С. Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.

6. Кабак В. В. Компоненти готовності майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності / В. В. Кабак // Педагогічні науки: збірник наук. праць. – Херсон: ХДУ, 2011. – Вип. 58. Частина 2. – С. 336–339.

7. Короткий курс лекцій із навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень у педагогіці» (для підготовки фахівців напряму 0101 «Професійна освіта» зі спеціальності 7.010104 «Професійне навчання» заочної форми навчання) / Укладач к.п.н., доц. С. О. Кубіцький. – К.: ДАКККіМ, 2010. – 220 с.

8. Кубіцький С. О. Короткий курс лекцій із навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень у педагогіці» / укладач к.п.н., доц. С. О. Кубіцький. – К.: ДАКККіМ, 2010. – 220 с.

9. Кульневич С. В. Педагогика самоорганизации: феномен содержания. Монография. – Воронеж, 1997. – 230 с.

10. Макаренко О. А. Формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до виховної діяльності в професійно-технічних навчальних закладах [Текст]: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Макаренко Ольга Анатоліївна; Ін-т пед. і психол. проф. освіти АПН України. – К., 2006. – 23 с.

11. Маленко А. Т. Воспитание инженера-педагога: учеб.-метод. пособие для вузов / А. Т. Маленко. – М.: Высш. шк., 1986. – 120 с.

12. Проект стандарту вищої освіти. СВО\_ПО\_ХТ – 2016. Рівень вищої освіти – перший. Ступінь вищої освіти – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта. Спеціальність – 015 Професійна освіта. Харчові технології. Кол.автор. Гуменюк Т.Б., Зубар Н.М., Волкова А.А. м. Бровари – 2016. – 25 с.

13. Ступак, Д. Є. Формування професійної компетентності майбутніх викладачів безпеки життєдіяльності та охорони праці в процесі фахової підготовки [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ступак Дмитро Євгенович; НАПН України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – Київ: Принт-центр, 2016. – 20 с.

14. Сук А. М. Педагогічні умови формування санітарно – гігієнічної культури майбутніх фахівців агроєкологічної галузі / А. М. Сук // Науковий

вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. – 2015. – Вип. 208(2). – С. 324–332.

#### REFERENCES

1. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* (1997). [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv.

2. Hrokhova, H. P. (2011). *Formuvannya rekreatyvnoi kultury maibutnikh inzheneriv-pedahohiv u protsesi profesiinoy pidhotovky*. [Formation of recreational culture of future engineers-pedagogues in the process of professional training]. Kharkiv.

3. Duray-Novakova, K. M. (1983). *Formirovaniye professionalnoy gotovnosti studentov k pedagogicheskoy deyatelnosti*. [Formation of students' professional readiness for pedagogical activity]. Moscow.

4. Yevsiukov, O. F. (2011). *Vplyv navchalnoii diialnosti na formuvannya profesiinoy kompetentnosti studentiv inzhenerno-pedahohichnykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv*. [Influence of educational activity on formation of professional competence of students of engineering and pedagogical higher educational institutions]. Kyiv.

5. Zaniuk, S. S. (2002). *Psykhohohiya motyvatsiyi*. [Psychology of motivation]. Kyiv.

6. Kabak, V. V. (2011). *Komponenty hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do profesiinoy diyalnosti*. [Components of readiness of future engineers-pedagogues for professional activity]. Kherson.

7. *Korotkyy kurs leksiy iz navchalnoyi dystsypliny «Osnovy naukovykh doslidzhen u pedahohitsi» (dlya pidhotovky fakhivtsiv napriamu 0101 «Profesiina osvita» zi spetsialnosti 7.010104 «Profesiine navchannya» zaochnoy formy navchannya)*. (2010). [Short course of lectures on the academic discipline «Fundamentals of scientific research in pedagogy» (for the training of specialists of the field 0101 «Professional education» in specialty 7.010104 «Professional training» of the external form of education)]. Kyiv.

8. Kubitskyi, S. O. (2010). *Korotky kurs leksiy iz navchalnoyi dystsypliny «Osnovy naukovykh doslidzhen u pedahohitsi»*. [A short course of lectures on the academic discipline «Fundamentals of scientific research in pedagogy»]. Kyiv.

9. Kulnevich, S. V. (1997). (1997). *Pedagogika samoorganizatsii: fenomen sodержaniya*. [Pedagogy of self-organization: the phenomenon of content]. Voronezh.

10. Makarenko, O. A. (2006). *Formuvannya hotovnosti maibutnikh inzheneriv-pedahohiv do vykhovnoyi diyalnosti v profesiyno-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh*. [Formation of readiness of future engineers-pedagogues for educational activity in vocational schools]. Kyiv.

11. Malenko, A. T. (1986). *Vospitaniye inzhenera-pedagoga*. [Training an engineer-pedagogue]. Moscow.

12. *Proekt standartu vyshchoyi osvity. SVO\_PO\_KHT – 2016. Riven vyshchoyi osvity – pershyi. Stupin vyshchoyi osvity – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita. Spetsialnist – 015 Profesiina osvita. Kharchovi tekhnologii*. [Draft of the higher education standard. SVO\_PO\_KhT – 2016. The level of higher education – the first. The degree in higher education – Bachelor. Branch of Knowledge – 01 Education. Specialty – 015 Professional education. Food Technology]. Kyiv.

13. Stupak, D. Ye. (2016). *Formuvannya profesiinoyi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv bezpeky zhyttyvedialnosti ta okhorony pratsi v protsesi fakhovoyi pidhotovky*. [Formation of professional competence of future teachers of life safety and labor protection in the process of professional preparation]. Kyiv.

14. Suk, A. M. (2015). *Pedahohichni umovy formuvannya sanitarno – hiiienichnoyi kultury maibutnikh fakhivtsiv ahroekolohichnoyi haluzi*. [Pedagogical conditions of formation of sanitary and hygienic culture of future specialists of agroecological industry]. Kyiv.

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА**

**КОЧУБЕЙ Тетяна Дмитрівна** – доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського

державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

**Наукові інтереси:** актуальні проблеми освіти і виховання: історія, сучасність, перспективи.

**ЛЮЛЬЧЕНКО Вячеслав Григорович** – викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

**Наукові інтереси:** підготовка інженера-педагога харчової галузі.

**INFORMATION ABOUT THE AUTHOR**

**KOCHUBEI Tatyana Dmitrievna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Chair of Social Pedagogy and Social Work of the Uman State Pedagogical University name of Pavlo Tychyna.

**Circle of scientific interests:** actual problems of education and upbringing: history, modernity, perspectives.

**LYULCHENKO Vyacheslav Grigorovich** – Professor of the Department of Techno-Technological Disciplines, Labor Protection and Safety of Life of the Pavlov Tychyna Uman State Pedagogical University name of Pavlo Tychyna.

**Circle of scientific interests:** training the engineer-pedagogue of food profile.

*Рецензент – д. п. н. професор Черкасов В. Ф.*

*Стаття надійшла до редакції 23. 09. 2018 р.*

УДК 37.378

**КУЧАЙ Тетяна Петрівна** –

доктор педагогічних наук, доцент,

професор кафедри психології і педагогіки

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

e-mail: kuchay@ukr.net

**СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ШКОЛИ**

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** На сучасному етапі реформування системи загальної середньої освіти важливим є удосконалення навчально-виховного процесу, що сприятиме істотному зростанню інтелектуального, духовно-морального розвитку особистості. Складовою процесу навчання є оцінювання знань школярів. З огляду на це педагогічна оцінка є невід’ємним та багатоаспектним компонентом навчального процесу [1].

Новий етап у розвитку шкільної освіти пов’язаний із упровадженням компетентнісного підходу до формування змісту та організації навчального процесу. У контексті цього змінюються і підходи до оцінювання результатів навчальних досягнень

школярів як складової навчального процесу. Оцінювання має ґрунтуватися на позитивному принципі, що передусім передбачає врахування рівня досягнень учня, а не ступеня його невдач.

Результати навчальної діяльності учнів на всіх етапах шкільної освіти не можуть обмежуватися знаннями, уміннями, навичками, метою навчання мають бути сформовані компетентності, як загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях особистості [2].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Аспекти оцінювання учнів у навчально-виховному процесі школи досліджували науковці: В. Багринець, Л. Бондар, Л. Березівська, Л. Голубнича,